



Państwowa Wyższa
Szkoła Zawodowa
w Koninie

Profesor dr hab. Barbara Lewandowska-Tomaszczyk
Katedra Języka i Komunikacji
Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie
ul. Przyjaźni 1, 62 510 Konin



tel.

(63) 249-72-00

Email: barbara.lewandowska-tomaszczyk@konin.edu.pl

21.08.2021 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Danuty Pietrzak p.t.
Rozwój kompetencji zawodowych kandydatów na nauczycieli języka
angielskiego w kontekście Krajowych Ram Kwalifikacji

1. Sylwetka naukowa Doktorantki

Mgr Danuta Pietrzak jest absolwentką filologii angielskiej Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie ukończyła studia anglistyczne i uzyskała dyplom magistra filologii angielskiej w 2001 roku. W chwili obecnej jest nauczycielem akademickim w Mazowieckiej Uczelni Wyższej w Płocku. Specjalizacją zawodową mgr Pietrzak jest metodyka nauczania języka oraz dydaktyka specjalna języka angielskiego, czyli dydaktyka kształcenia specjalnego - zawodowego, umożliwiającego nabywanie kompetencji do wykonywania zawodu nauczyciela języka angielskiego.

Mgr Pietrzak sprawowała funkcje opiekuna prac dyplomowych licencjackich i magisterskich oraz organizowała studenckie praktyki zawodowe. Jest także autorką publikacji *Globalizm językowy w gospodarce światowej*, która ukazała się w *Zeszytach Naukowych PWSZ w Płocku Nauki Ekonomiczne* w 2015 roku wydawanych w Płocku. Doktorantka sprawowała także funkcję opiekuna koła naukowego studentów filologii oraz inicjowała i organizowała spotkania oraz

współpracę z przedstawicielami towarzystw i organizacji działając na rzecz społeczności akademickiej.

Mgr Pietrzak jest osobą aktywną zawodowo i organizacyjnie. Udzielała się w pracach organizacyjnych na rzecz Instytutu Nauk Humanistycznych i Społecznych, pełniąc funkcje wicedyrektora Instytutu oraz przedstawiciela pracowników do Senatu Uczelni.

Z prac wydawniczych należy podkreślić duży wkład mgr Pietrzak w rozwój czasopisma lokalnego przy pełnieniu funkcji redaktora językowego czasopisma *Nauki Ekonomiczne*. Doktorantka współpracuje także z Wydawnictwem De Gruyter Open jako redaktor pomocniczy i wykonuje pracę egzaminatora British Council oraz ETS Global (TOEIC). Jest także mgr Pietrzak członkiem Polskiego *Stowarzyszenia na Rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych PASE* oraz dwóch innych działających w lokalnej społeczności.

Mgr Pietrzak jest również organizatorką zawodowych i naukowych konferencji w Uczelni oraz aktywną uczestniczką blisko dwudziestu tematycznych konferencji i sympozjów w rodzinnym mieście.

2. Ocena rozprawy doktorskiej

Temat i struktura pracy

Problematyka przedstawiona w rozprawie jest bardzo na czasie i ściśle powiązana z działaniami nad uspołnieniem struktury szkolnictwa wyższego w krajach europejskich. Tematem pracy jest prezentacja oraz ocena wpływu działającego od parunastu lat w uczelniach wyższych Polski, w korelacji z innymi krajami europejskimi, systemu Krajowych Ram Kwalifikacji na kształtowanie kompetencji specjalistycznych studentów, przyszłych nauczycieli języka angielskiego. Trzy z czterech rozdziałów, które tworzą zasadniczą część pracy, dotyczą prezentacji i interpretacji literatury przedmiotu oraz omawiają teorie kształcenia zawodowego przyszłych nauczycieli języka angielskiego na tle Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Rozdział czwarty, ostatni, jest prezentacją tematu w świetle przeprowadzonych przez

Autorkę badań empirycznych oraz interpretacją ich wyników. Pracę kończą wnioski z zaprezentowanych badań oraz ich wyników.

Rozprawa, zawarta na 140 stronach wydruku, opatrzona jest obszerną bibliografię przedmiotu zawierającą sto pozycji, głównie polskojęzycznych, oraz imponującym kilkudziesięciostronicowym zestawem uzupełniających załączników, grafów, rysunków, wykresów wyników badań i odniesień do aktów prawnych oraz informacji prasowych, co w sposób znaczny ułatwia śledzenie wyników uzyskanych przez Autorkę oraz ich interpretację.

Struktura pracy jest logiczna, przechodząca od opisów ogólnych do szczegółu badań, ich przebiegu i wniosków. Drobne uchybienia zostaną omówione w kolejnych częściach recenzji. Rozdziały są uporządkowane, prowadzące spójnie do najbardziej obszernego rozdziału badań własnych, zakończonego omówieniem wyników badań oraz wnioskami końcowymi.

Metodologia badań

Przegląd literatury przedmiotu oraz koncepcji przywoływanych aktów prawnych będących źródłem Krajowych Ram Kwalifikacji mieści się w metodologii rzetelnego przygotowania warsztatu pracy Autorki.

Rozdział czwarty zasadniczy dla uzyskania odpowiedzi na pytania badawcze postawione w rozprawie wymagał różnorodnego warsztatu metodologicznego. Autorka w sposób kompetentny sformułowała tezę i pytania badawcze oraz w tym rozdziale zaprezentowała użyte techniki i narzędzia badawcze. Zebrane dane dokumentacyjne oraz empiryczne Autorka poddała zarówno analizie ilościowej w głównie w badaniu kompetencji przedmiotowych jak również jakościowej oraz miesznej w odniesieniu do rozwoju kompetencji podmiotowych. Ponadto Autorka zastosowała typ *badania w działaniu* do pozyskania informacji o stopniu poziomym cechy refleksyjności u uczestników – studentów, jak również metodologię narracyjną. Końcowa prezentacja syntetyczna wyników badań ma na celu wskazanie przydatności badań dla procesu kształcenia potencjalnych nauczycieli języka angielskiego.

Metodologia zaprezentowanych badań jest prawidłowa i adekwatnie dostosowana do typu postawionych przez Autorkę pytań badawczych.

Prezentacja materiałów, wyniki i ich interpretacja

Pierwsze trzy rozdziały stanowią pogłębione wprowadzenie do tematyki przebiegu Procesu Bolońskiego oraz postanowień wprowadzających podstawowe zasady funkcjonowania uczelni. Autorka rozszerzyła swój przegląd o tematykę dotyczącą szkolnictwa wyższego w krajach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, wskazując na stopniowe powstawanie spójnego jednolitego systemu kształcenia w krajach tego obszaru oraz szczegółowo zaprezentowała oraz odniosła się do systemu Europejskich Ram Kwalifikacji.

Kształcenie nauczycieli zajmuje główną pozycję w opisie systemu w pracy mgr Pietrzak. Autorka zwraca uwagę na nieobecność bardziej szczegółowych modelowych wzorców działań dla kierunków filologicznych przy przygotowaniu studentów do zawodu oraz konieczności rozwijania w nich umiejętności samodzielnego kształcenia oraz niezależności w tym wymiarze.

Rozdział drugi koncentruje się na dyskusji dotyczącej nauczycielskich kompetencji specjalistycznych w kwestii nauczania języka angielskiego. Po prezentacji materiałów dotyczących pozycji języka angielskiego i nauczania tego języka w obecnej szkole Autorka prezentuje omówienie kompetencji zawodowych nauczycieli oraz ich kategoryzacji w postaci systemu odnoszącego się do efektywnego użycia posiadanej wiedzy w procesie nauczania języka angielskiego jako języka obcego.

Podział kompetencji nauczycielskich na kompetencje nabywane w trakcie studiów, kompetencje przedmiotowe (językowe, pedagogiczne, psychologiczne i metodyczne) oraz wykształcane bezpośrednio przez adeptów kompetencje podmiotowe (osobowościowe, autonomię, motywację) Autorka prezentuje na tle systemu kształcenia na poziomie akademickich oraz wkładu własnego studenta w podnoszenie swoich kwalifikacji i umiejętności.

Pewne niedopowiedzenia terminologiczne dają się zauważyć przy omawianiu w tym rozdziale pojęcia tożsamości zawodowej nauczyciela. Mgr Pietrzak niedostatecznie w dyskusji precyzuje silne konstruktywistycznie pojęcia i formy tożsamości wobec odmiennego przecież pojęcia osobowości, tym bardziej, że niektóre z cech przypisywanych osobowości, rozwijają się w kontekście nabywania tożsamości środowiskowej i kulturowej. Są nimi na przykład tym, co w anglosaskiej literaturze tożsamości nosi nazwy *agency* oraz *self-authorship*, i wiąże się – w pewnym stopniu, choć nie jest tożsame – z pojęciem refleksyjności, tak istotnymi w kontekście pracy nauczyciela (oraz studenta) i rozwojem jego tożsamości zawodowej. Przy okazji, w wydruku pracy występują drobne błędy maszynowe (w tytule 4. *Osobowość nauczyciela a jego zawodowa* brak ostatniego członu).

Rozdział trzeci porównuje bardziej szczegółowo systemy kształcenia przyszłych nauczycieli w wybranych krajach europejskich i w Polsce oraz prezentuje współczesne podejścia do edukacji nauczycielskiej z pogranicza takich teorii, jak behawioryzm, kognitywizm i konstruktywizm. Na gruncie literatury przedmiotu, z uwzględnieniem przywołanych nurtów teoretycznych, Autorka przeprowadza porównanie modeli kształcenia nauczycieli autorstwa Henryki Kwiatkowskiej i Michaela J. Wallace'a, z licznymi odniesieniami do prac innych autorów. Prezentuje także przesłanki do wypracowania nowego modelu kształcenia kandydatów na nauczycieli języka angielskiego oraz podkreśla w nich zasadniczą rangę teorii osobowości, motywacji i autonomii.

Z drobnych uwag krytycznych należałoby wskazać na dość skromne podkreślenie w tej części pracy roli teorii języka i nauk kognitywnych dla podstaw edukacji nauczycieli oraz zbyt mało różnicujące odniesienia szczególnie przy tych wątkach dyskusji, które dotyczą roli i różnic między behawioryzmem a kognitywizmem w relacji do podejść koneksjonistycznych.

Ostatni, badawczy rozdział pracy podejmuje temat analityczny dotyczący zakresu kompetencji zawodowych kandydatów na nauczycieli języka angielskiego predestynujących ich podjęcia pracy w szkole, tematykę odnoszącą się do zależności między wprowadzeniem Krajowych Ram Kwalifikacji na rozwój tych kompetencji.

Badaniem mgr Pietrzak objęła okres sześciu lat do października 2016 roku, do 2014 roku nazwane kształceniem *KRK minus (grupa kontrolna)* - dalsze kształceniem *KRK plus* (grupa eksperymentalna) i objęto w nich badaniem studentów filologii angielskiej specjalizacji nauczycielskiej.

Dla sprawdzenia dynamiki kompetencji przedmiotowych mgr Pietrzak przeprowadziła analizę ilościową, porównując dokumentację odpowiedzi na 14 pytań samooceniających kształcenia przyszłych nauczycieli języka angielskiego przed wprowadzeniem Krajowych Ram Kwalifikacji oraz po wprowadzeniu tego systemu. Natomiast dla analizy rozwoju kompetencji podmiotowych Autorka badała zastosowania elementów innowacyjności w odniesieniu do poziomu refleksyjności u studentów (tzw. *badanie w działaniu*), użyła także badań wykazujących predyspozycje osobowościowe studentów do wykonywania zawodu nauczyciela języka angielskiego, oraz jako trzecią metodę Autorka użyła metodę swobodnej wypowiedzi narracyjnej dla określenia motywacji studentów do podjęcia kształcenia w zawodzie nauczycielskim. Oceniam, iż prezentacja materiałów oraz badań empirycznych, zastosowane metody badań oraz ich omówienie, tworzą spójny trzon badawczy w pracy mgr Doroty Pietrzak.

Wyniki rozprawy stanowią interesujący wkład w ocenę rozwiązań dotyczących wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji w szkolnictwie wyższym w badanych ośrodkach, które można – z zachowaniem pewnych proporcji – przenieść na osąd ogólniejszy takiego systemu w innych uczelniach.

Znamienna jest obserwacja Autorki, iż obecni kandydaci na nauczycieli języka angielskiego wykazują wyższy stopień zaangażowania w swoje kształcenie zawodowe niż poprzednie grupy oraz planują częściej podjęcia pracy w tym zawodzie po ukończeniu studiów, co potwierdzają odpowiedzi samooceny studentów odzwierciedlone w badaniach ilościowych ankiety. Przeprowadzone analizy statystyczne przy użyciu pakietu IBM SPSS Statistics 24 weryfikują pozytywnie wnioski dotyczące hipotezy wskazującej na wyższą efektywność kształcenia *KRK plus*. Przy zastosowaniu zastawu testów parametrycznych oraz nieparametrycznych oceniono

wysokość kompetencji w terminach samooceny studentów oraz wskazano na ich wyższe wartości w grupie KRK plus.

Szczególnie wysokie wyniki uzyskała kwestia podniesienia poziomu w zakresie nabywania kompetencji przedmiotowych u przyszłych nauczycieli. Badane m.in. przez wprowadzenie testów psychologicznych predyspozycji osobowościowych studentów nabywanie i wzmocnienie kompetencji podmiotowych z kolei Autorka wiąże z wprowadzaniem *Portfolio dla studentów – przyszłych nauczycieli języków*, Dynamika szczególnie niektórych z kompetencji podmiotowych w okresie studiów natomiast, może stać przedmiotem dalszych badań, gdyż Autorka podkreśla, iż nie zaobserwowano znaczącego wpływu tego typu kształcenia na podniesienie motywacji u studentów.

Autorka wykazuje na podstawie wyników testów korelacyjnych, iż poziom chęci podjęcia pracy w charakterze nauczyciela języka angielskiego zarówno w grupie kontrolnej, jak i w grupie eksperymentalnej, był wyższy na początku kształcenia (choć w *KRK plus* na poziomie słabym), co więcej wykazano brak przyrostu chęci podejmowania pracy w charakterze nauczyciela języka angielskiego w toku studiów. Dodatkowo, testem regresji wielozmianowej wskazano na ocenę kompetencji psychologicznych jako predyktora takich zależności.

W logicznych wnioskach wynikających z przeprowadzonych badań Autorka wskazuje na podstawie zastosowanych od analizy metodologii ilościowej, metodologii jakościowej oraz metodologii mieszanej, iż cel zakładany przy wdrażaniu modelu Krajowych Ram Kwalifikacji został przez ich twórców osiągnięty poprzez pozytywny wpływ na kształtowanie kompetencji zawodowych, w dużej mierze głównie przedmiotowych, u adeptów zawodu nauczyciela języka angielskiego, choć wyniki te nie zawsze przekładają się bezpośrednio na wyższe wyniki wzrostu kompetencji podmiotowych czy na wyniki zainteresowania pracą w zawodzie nauczyciela.

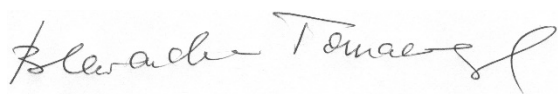
3. Wniosek o przyjęciu pracy

Autorka w sposób przekonujący, dobrze argumentowany oraz przy zastosowaniu adekwatnych metod badawczych przeprowadza analizę i uzasadnianie swojej tezy. Analiza opiera się na założeniach teoretycznych znanych i szeroko dyskutowanych w językoznawstwie stosowanym, twórczym zaś wkładem mgr Pietrzak jest sformułowanie ważnych pytań badawczych, zebranie materiałów, adekwatna

wielostronna ich analiza i wyciągnięcie logicznych wniosków z zebranych materiałów, ich weryfikacja oraz klarowna prezentacja w recenzowanej pracy doktorskiej.

Stwierdzam, iż przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Doroty Pietrzak spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim na podstawie ustawy o stopniach i tytule naukowym Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, stanowi rozwiązanie problemu naukowego, wskazuje wiedzę teoretyczną Autorki w naukach o metodologii nauczania i dydaktyce języka angielskiego oraz wykazuje umiejętność organizacji warsztatu badawczego pracy przez Doktorantkę oraz logikę w przeprowadzeniu wywodu naukowego.

Stawiam wniosek o przyjęcie rozprawy doktorskiej p.t. *Rozwój kompetencji zawodowych kandydatów na nauczycieli języka angielskiego w kontekście Krajowych Ram Kwalifikacji* i nadanie mgr Danucie Pietrzak stopnia doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie: językoznawstwo.



Prof. dr hab. Barbara Lewandowska-Tomaszczyk